

*Approaches In Teaching
Подходи в преподаването*

УМЕНИЯТА ЗА ИНТЕРПРЕТИРАНЕ НА ИЗОБРАЖЕНИЯ ПРИ ИЗУЧАВАНЕ НА ТЕМАТА ЗА ВЕЛИКАТА ФРЕНСКА РЕВОЛЮЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕТО НА НАПОЛЕОН БОНАПАРТ

Мария Николова

138. СОУ „Проф. Васил Златарски“ – София

Резюме. Обект на настоящата публикация, която е част от дипломна работа за защита на II професионалноквалификационна степен (Николова, 2012: 13 – 36, 42 – 49) е анализ на процеса на овладяване на уменията на учениците за работа със специфични исторически източници – художествени картини, снимки, карикатури, плакати. За постигане на целта е използван дидактически тест, който установява уменията на учениците да идентифицират, описват, представят и интерпретират исторически изображения във връзка с техните теоретични знания по темата. Анализът е концентриран върху четири базови критерия за оценка – теоретични знания, умения за идентификация на изображения, умения за интерпретация на изображения и оценъчни умения. Резултатите показват, че в мнозинството си учениците покриват заложените в Държавните образователни изисквания (ДОИ) критерии за придобити знания и умения по темата за Великата Френска революция и управлението на Наполеон Бонапарт. Налице е висока степен на приложение на теоретичните знания. Учениците с лекота дефинират факти, изображения и специфична символика. Познават основния понятиен апарат по темата и характерните за събитията исторически документи. Висока степен на приложение учениците показват на уменията си за дефиниране на ценности и изразяване на позиция. Добро е нивото на приложение на специфични умения за интерпретация на изображения, залегнало като изискване в ДОИ. В този смисъл трите основни групи умения, свързани с констативния, обяснителния и оценъчния аспект на историческото знание като цяло са показани от учениците.

Keywords: history, images, didactic test, historical skills

В Учебен план за профилирани гимназии и профилирани паралелки и СОУ с прием след завършен VII клас с интензивно изучаване на чужд език (МОН, Нормативни актове) е заложено изучаването на предмета история и цивилизация в X клас с учебен материал за IX клас да се извършва 72 часа годишно,

тоест 2 учебни часа седмично. Това разпределение е посочено още в Наредба № 6 от 28. 05. 2001 г. за разпределение на учебното време за достигане на общообразователния минимум по класове, етапи и степени на образование (МОН, Нормативни актове). При този заложен модел протича и обучението на учениците, чиито резултати са включени като извадка в настоящото диагностично проучване. В Наредба № 2 от 18. 05. 2000 г. за учебно съдържание (МОН, Нормативни актове) предметът история и цивилизация е включен в културно-образователната област „Обществени науки и гражданско образование” с оглед на това, че спомага за развитието на социалната култура на учениците, реализацията им в съвременното демократично общество и развитието на умения у тях за гражданско участие в обществения живот. В тази област задачата на историята е посредством миналото да се постигне разбиране на съвременния свят. За постигането на тази задача в Наредба № 2 е посочено, че учениците трябва да усвоят знания и умения за критична ориентация в разнообразните източници на историческа информация. В този контекст работата с изображения като документален източник е оценена на национално образователно равнище. Това може да се види още в Държавните образователни изисквания по история и цивилизация (ДОИ) (ДОИ за учебно съдържание по история и цивилизация, ДВ, 13 юни 2000, бр. 48.) и в Учебната програма по история и цивилизация за IX клас (МОН, Нормативни актове). Посочените документи разглеждат и проблема за революциите като носители на радикална идейно-политическа и стопанска промяна през Новото време. Това е важно да се посочи, тъй като темата на настоящото проучване дефинира анализ конкретно на такава революционна промяна – Великата Френска революция и последвалия я авторитарен режим на Наполеон Бонапарт.

Разработването на концепция на изследването е основополагащ етап на диагностичната работа. Той започва с формулировката на проучвателната тема, която трябва да бъде достатъчно значима, ясна и конкретна, за да може да се достигне до дълбочина на изследването (Бижков, Г., Краевски, В., Методология и методи на педагогическите изследвания, София, 2002, с. 142 – 143.). Съобразно това основната **цел** на настоящото диагностично проучване е да установи равнището на уменията на учениците от X клас за работа с исторически изображения върху темата за Великата Френска революция и управлението на Наполеон Бонапарт, тоест върху периода 1789 – 1815 година.

Задачите за постигане на поставената цел включват избор и съставяне на подходящ диагностичен инструментариум, проследяване, анализиране и обобщаване на диагностичните резултати, така че да се формулират предложения за усъвършенстване на технологията на работа.

Обект на настоящия диагностичен анализ е процесът на овладяване на умения за работа със специфични исторически източници – художествени картини, снимки, карикатури, плакати.

Неговият **предмет** е способността на учениците да идентифицират, описват, представят и интерпретират исторически изображения. Регистрирането на постиженията на учениците относно тези умения се изследва в тясна връзка с регистрирането на овладените от тях теоретични знания по темата.

Диагностичното проучване използва като инструментариум дидактически тест. Отделните задачи в него са разработени като система, която да установи до каква степен учениците постигат специално разработени за него критерии. Дидактическата цел на теста е концентрирана върху анализ на резултати по четири критерия за оценка:

1. Теоретични знания
2. Умения за идентификация
3. Умения за интерпретация на изображения
4. Оценъчни умения (**Таблица 1**)

Проверката на теоретичните знания, уменията за идентификация и уменията за интерпретация установяват степента на постигане на когнитивните цели на обучението – знания, разбиране, приложение, анализ (Бижков, Краевски, 2002. с. 309 – 310.). Проверката на оценъчните умения установява степента на усвояване на афективните цели – възприемане, реагиране, определяне на ценността, характеристика (Бижков, Краевски, 2002. с. 310 – 311.).

Цифровата стойност на постигнатите резултати се измерва по следната скала:

Общ брой точки – 80

40 – 49 точки – Среден (3.00)

50 – 55 точки – Добър (3.50)

56 – 60 точки – Добър (4.00)

61 – 65 точки – Много добър (4.50)

66 – 70 точки – Много добър (5.00)

71 – 75 точки – Отличен (5.50)

76 – 80 точки – Отличен (6.00)

Диагностичното проучване беше проведено в два десети класа с изучаване на учебния материал за девети клас – епохата на Новото време. Обхватът на изследването включва 40 ученици – от 1 до 20 номер от всяка паралелка, без оглед на пола и успеваемостта по история на всеки ученик дотогава. Работата с дидактическия тест продължи два учебни часа – 80 минути. Прецених, че е нужна такава продължителност, защото учениците за първи път работят с такъв вид дидактически тест, а и последната задача в него изисква съставяне на писмен интерпретативен текст върху карикатура.

От получения бал при попълването на теста е видно, че нито един ученик от участвалите 40 в диагностичното изследване не е покрил изцяло заложените критерии за оценка на знанията и уменията за работа с изображения, посветени на Френската революция и последвалия авторитарен режим на На-

полеон Бонапарт. При съотнасяне на резултатите към предварително зададените критерии става видно, че със средна оценка са 9 ученици, т.е. 22.5 % от диагностицираните (25.71 % от издържалите теста); с оценка добър са 13 ученици – 32.5 % от диагностицираните, или 37.14 % от попълвалите теста; с оценка много добър са 8 ученици – 20 % от учениците, или 22.86 % от теста; учениците с отлична оценка са 5 – 12.5 % от диагностицираните, или 14.29 % от справилите се с тестовите задачи. Учениците, които не са се справили със задачата, са 5 (**Диаграма 1**). При анализа на данните прави впечатление, че преобладават добрите оценки, а съотношението слаби – отлични и средни – много добри е равномерно разпределено.

Съотнасянето на резултатите към заложените критерии за оценка разкрива, че учениците имат най-добре развити **оценъчни умения** – 75.42 % от тях са покрили този критерий. **Теоретични знания и умения за идентификация** при работа с изображения са засвидетелствали съответно 69.58% и 68.80%. Същевременно е видно, че учениците изпитват затруднения при работата за покриване на измерителите на критерия **умения за интерпретация на изображения**, въпреки че процентът, отразяващ постиженията в този аспект, не е нисък – 59.62 % (**Таблица 2**).

Към всеки критерий са посочени измерителите, на базата на които се извършва диагностичното изследване (**Таблица 1**). При изчисляването на резултатите по основните критерии се взе под внимание, че всеки ученик работи по всеки отделен измерител – успешно или неуспешно, поради което броят на измерителите е умножен по броя на учениците. В третата колонка на **Таблица 2** е посочен броят на учениците, които са покрили съответните измерители, последвана от колонка с информация за процентното съотношение на учениците, справили се с поставените задачи по измерители.

За установяване на нивото на теоретичните знания по темата за Великата Френска революция и управлението на Наполеон Бонапарт са заложили два показателя – **приложение на теоретични знания и знания за развой на явленията във времето**. По първия индикатор от 360 ученици, включени в училищното изследване, по измерители (9 на брой) 270 са се справили с изискванията, което представлява 75 % от тях. По втория индикатор – знания за развой на явленията във времето, от 120 ученици трите измерителя са постигнати от 80 от тях, т.е. 66.67 %. **Общият извод от анализа на данните е, че учениците показват висока степен на приложение на теоретичните си знания.**

За четитане на степента на приложение на уменията на учениците за идентификация при работа с изображения са формулирани индикаторите факти, понятия, изображения, личности, символика (резултатите са видни от **Таблица 3**). Най-висока степен на приложение на уменията си за идентификация при работа с изображения учениците показват при идентифицирането на изображения, свър-

зани с Френската революция и управлението на Наполеон. Сравнително висок е и процентът при идентифицирането на символиката, като отчитам, че задачите за такова умение са със значителна степен на сложност. Най-голяма трудност учениците изпитват при разпознаването на историческите личности. Една от възможните причини е недостатъчният акцент върху тях в часовете по история, както и недостатъчният брой такива изображения в учебниците за IX клас.

Резултатите от диагностичния разрез показват, че учениците изпитват затруднения при интерпретирането на изображенията. Степента на приложение на уменията за интерпретация на изображения, заложена при критериите, е добра (**Таблица 4**). От таблицата е видно, че най-голяма трудност учениците изпитват при съставянето на интерпретативен текст, което е тясно свързано и с уменията им да тълкуват символика. Обучаващите се идентифицират символиката (резултатите от **Таблица 3** показват малко над средните стойности), но не умеят да я интерпретират и да излагат интерпретацията си в писмен текст. В мнозинството си учениците определят двете фигури от задача 15 като символни за Стария режим (аристократа) и авторитарния режим след революцията (Наполеон), средствата на управление, но им е трудно да извлекат авторовото послание в контекста на революционните промени, довели до режима. В този смисъл затрудненията при интерпретирането на символиката кореспондират със затруднението да проследяват и анализират причинно-следствени връзки, показани чрез алегоричния език на изображенията, в случая карикатура. Може да се допусне още, че трудността при съставянето на интерпретативен исторически текст е резултат от липсата на натрупан опит при съставянето на такъв вид текст. Обединяването на тези три причини може да ни даде отговор за ниската степен на развитие и приложение на уменията на учениците за интерпретация на изображения. Данните сочат още и не достатъчно развита степен на приложение на умения за сравняване на изображения. Учениците се справят успешно с извличането на информация от изображенията, когато не се изисква интерпретация, което кореспондира с доброто приложение на теоретичните им знания (72.92 % от тях).

Най-висока степен на приложение учениците показват при задачи, които изискват оценъчни умения – 75.42 % (**Таблица 5**). От попълването на теста може да се направи общият извод, че десетокласниците са осмислили и могат да формулират оценки за историческото значение на Френската революция и последвалия авторитарен режим на Наполеон.

Резултатите по критерии за степен на приложение на знанията и уменията за работа с изображения, посветени на Френската революция и управлението на Наполеон, могат да се видят в **Таблица 6**. Те дават основание да се направи извод, че тя е много добра. При засичане на данните отново могат да се проследят характерни трудности, които те изпитват при интерпретирането на изображения. Въпреки това обаче успеваемостта по този критерий е на добро равнище.

Резултатите по индикатори на степента на приложение на знанията и уменията за работа с изображения по разглежданата тема са видими в **Таблица 7**. Анализът на изведените в таблицата резултати недвусмислено показва високата степен на приложение на уменията на учениците да идентифицират специфични исторически изображения, както и да дефинират ценности, в конкретния случай свързани с историческите уроци от Френската буржоазна революция и последвалото управление на Наполеон Бонапарт. От степента на приложение на уменията за идентификация отново се вижда, че учениците изпитват затруднения при идентифицирането на портрети на исторически личности. Водеща причина за това е, че при портретите на исторически личности рядко има символика, която да насочи учениците към правилния отговор, и е нужно запаметяване на техните изображения, особено ако те не се ползват с широка популярност. Потвърждение за този извод е фактът, че учениците почти безпогрешно разпознават портрета на Наполеон. Висок е резултатът, почти доближаващ се до висока степен на приложение на теоретичните знания и общото извличане на информация от тематичните изображения. Когато трябва да покажат по какъв начин са извлекли информацията, т.е. да интерпретират символния и алегоричен език на изображенията, учениците ясно показват чрез тестовете си, че изпитват затруднения. Такива срещат и при извличането на информация чрез интерпретация на изображения в сравнителен план. Недостатъчно развитите умения на учениците за интерпретиране на символика в изображения се координира като резултат и с недостатъчно развитите им умения да съставят интерпретативен текст. Всъщност от резултатите е видно, че това се оказва най-слабото звено при попълването на теста.

Като цяло от общо 14 индикатора по половината – 7 на брой, учениците показват много добра степен на приложение на знания и умения за работа със специфични изображения. С висока степен на приложение са два – идентифициране на изображения и дефиниране на ценности. С добра степен на приложение са 5 индикатора – идентифициране на изображения на личности, умения за интерпретиране на символика, умения за сравняване на изображения, умения за анализ на причинно-следствени връзки при интерпретиране на изображения и умения за съставяне на интерпретативен текст върху изображение.

При засичане на данните по критерии и индикатори за отчитане на степента на приложение на знания и умения за работа с изображения по зададена тема анализът показва висока степен на сходство с резултатите по бал с разлика от 6.6 %. От общо 71 измерителя по критерии резултатът е, както следва:

- **Теоретични знания – 20.29 %.**
- **Умения за идентификация – 9.56 %.**
- **Умения за интерпретация – 11.45 %.**
- **Оценъчни умения – 38.80 %.**

19.9 % от работилите върху дидактическия тест ученици не са покрили критериите за степен на приложение на знания и умения за работа с изображения и би трябвало да получат цифровата оценка Слаб (2.00). Процентът на слабите оценки е **12.5 %**, което означава, че има разлика от **6.6 %**. Те, от своя страна, се равняват приблизително на трима ученици, т.е. трима ученици са получили оценка Среден (3.00) вместо Слаб (2.00). Това може да се обясни с обстоятелството, че някои от учениците са давали частични отговори на поставените в теста задачи, което е било отчетено положително.

Резултатите от **диагностичния тест** показват, че в мнозинството си учениците покриват заложените в Държавните образователни изисквания (ДОИ) критерии за придобити знания и умения по темата за Великата Френска революция и управлението на Наполеон Бонапарт. Налице е висока степен на приложение на теоретичните знания. Учениците с лекота дефинират факти, изображения и специфична символика. Познават основния понятиен апарат по темата – наименования на трите съсловия, видовете парламенти в хода на революцията, основните граждански права и свободи, инсигниите на властта, зараждащите се политически модели. Познават се характерните за събитието исторически документи. Висока степен на приложение учениците показват на уменията си за дефиниране на ценности и изразяване на позиция. Добро е нивото на приложение на специфични умения за интерпретация на изображения, залегнали като изискване в ДОИ. В този смисъл трите основни групи умения, свързани с констативния, обяснителния и оценъчния аспект на историческото знание като цяло са показани от учениците. (Шопов, 1996: 152 – 155.). При анализа на данните от **диагностичния тест** трябва да се има предвид, че от учениците се изисква да **приложат** своите знания и умения при работа със специфичен исторически документ, какъвто са изображенията. Такава е целта и на диагностичното изследване – да установи равнището на уменията на учениците от IX клас за работа с исторически изображения върху темата за Великата Френска революция и управлението на Наполеон Бонапарт. Резултатите от диагностичния разрез показват, че като цяло учениците демонстрират много добра степен на приложение на специфични умения за работа с изображения.

От диагностиката се констатира и редица слабости. По критерия **Теоретични знания**, работейки с изображенията, учениците изпитват затруднения на базата на извлечената и интерпретирана информация от тях да проследят и отбележат в тестовата задача как ще се развие във времето констатираният исторически факт. Дори и да имат теоретичното знание за това, част от обучаващите се трудно го определят чрез съдържащата се в изображението алегорична информация. Например при **задача № 9**, при попълване на празното поле **Упражненото насилие става причина за...**, преобладаващите отговори са, че става причина за недоволство и бунтове, т.е. тези ученици логично про-

следяват явлението във времето, но не го свързват с теоретичните си знания за последвалия Якобинската диктатура преврат от 9 термидор 1794 г. Така показват, че не са усвоили един от историческите уроци на Френската революция и не само – недоволството от дадено управление може да се реализира политически чрез преврат.

По критерия **Умения за идентификация** диагностичният анализ показва, че сравнително голяма част от учениците не познават революционния химн на Франция – Марсилезата, въпреки че името е написано върху плаката (**задача № 10**) и е днешен химн на държавата. Тук липсата на теоретични знания затруднява идентификацията на изображението, както и интерпретацията на женската фигура и нейната символика. Редица ученици са изпитали затруднения при идентифицирането на изображението на Генералните щати (**задача № 7**), въпреки че с него е работено в учебните часове, както и с литография на Конвента. Това идва да покаже, че тези ученици теоретично не знаят принципа на конструиране на институциите на законодателната власт през Средновековието, взимането на решения в тях и промяната на този съсловен принцип след избухването на революцията. И тук липсата на теоретични знания затруднява идентификацията на изображението. При идентифицирането на понятия прави впечатление, че редица ученици отделят буржоазията от селяните като общо трето съсловие до революцията. От една страна, това показва, че учениците са осъзнали политическата роля на буржоазията в хода на революцията и че нейните искания не са идентични със социалните искания на дребната буржоазия и широките маси, но фактологично това не е вярно. Също така за тях бедният слой във Франция са селяните, без да отчитат факта, че радикализирането на революцията се извършва от градското, парижко население, за което те правилно използват понятията парижка комуна, санкюлоти и парижани. Друго характерно затруднение, което са изпитали учениците, се отнася до различаването на консервативната едра буржоазия от либералната търговско-индустриална буржоазия. Бих могла обобщено да кажа, че дефинирането на обществените слоеве след премахването на средновековната съсловната обществена структура в резултат на Френската революция затруднява мнозинството от учениците. За тях обаче се оказва лесно да идентифицират символика при работа с изображения. Затрудненията тук идват при нейното интерпретиране и при сравняването на изображения. По този индикатор значителен брой ученици не са разпознали облеклото на аристократите, термидорианците и санкюлотите (**задача № 12**). Допуснати са грешки при идентифицирането на облеклото на аристокрацията и термидорианците. Причините за това трябва да се търсят в недостатъчния брой изображения от такъв вид в учебниците, както и в липсата на урочни единици, посветени на теми върху ежедневието на хората през епохата на Новото време. Относно идентифицирането на исторически личности по портретни изображения (**задача № 11**),

Наполеон е разпознат от всички ученици, докато при останалите дейци на революцията са допускани грешки. Това отново е доказателство, че учебниците за гимназиален етап не предоставят достатъчно нагледен материал в тази насока, още повече че към учебниците за IX клас няма приложени учебни тетрадки с упражнителни задачи.

По критерия **Умения за интерпретация на изображения** учениците са показали добра степен на приложение. Те умеят да извличат информация, но се затрудняват при нейното интерпретиране. Например при **задача № 4** всички безпогрешно са разпознали факта на шурмуването на Бастилията от парижани на 14 юли 1789 г., както и самото изображение, но малко на брой от тях са интерпретирали символичното значение на този факт – рухването на абсолютизма. Идейното послание на карикатурата на **задача № 5** не е отбелязано правилно от мнозинството от учениците – феодалната социално-икономическа система и съсловната обществена структура през Средновековието като предпоставка за революцията. Често срещан отговор на тази задача в общ смисъл е, че богатите живеят на гърба на бедните, без да се отчита фактът, че буржоазията като цяло е част от третото съсловие, и без да се открива смисълът по паралела привилегировани – непривилегировани. При **задача № 8**, на въпроса **С какви средства участват тези обществени слоеве в революцията?**, по-голямата част от учениците подхождат описателно (пушки, саби, щикове, копия, оръдия на труда), т. е. не дефинират мирни и въоръжени средства (възможно е да не познават терминологията) в контекста на революционните политически искания на едрата и средната буржоазия и социалните искания на мнозинството от народа. В контекста на този критерий, при **задача № 15** малък брой ученици са успели да интерпретират карикатурата така, че да обхванат и покажат, че са осмислили в цялост революционния процес, довел в крайна сметка до налагането на авторитарен режим от Наполеон Бонапарт. В тази задача те са идентифицирали личностите, след което подхождат към анализ не от историческа гледна точка, а от морално-етична – лицемерието на аристократа, подмазването му, диктата на силата, без да е даден отговор на въпроса защо поведението на аристократа към Наполеон като сборна фигура е такова. Това неумение за интерпретация оказва влияние върху съставянето на интерпретативен текст (който носи най-много точки в теста), особено когато няма зададени ключови въпроси. В писмения си отговор мнозинството от учениците са направили описание на информацията, която са извлекли от изображението.

Най-висок резултат учениците показват при дефинирането на ценности и изразяването на позиции. Това е видно при логическите им взаимовръзки: терор – предизвиква бунтове и недоволство; превземане на Бастилията – радост (на народа от падането на абсолютизма); народът участва в революцията за храна и по-добри условия на живот; войните на Френската империя – завоевателен характер; лицемерното отношение на уважение на загубилата приви-

легиrowаното си обществено положение аристокрацията към недемократичните средства на управление при авторитарния режим на Наполеон.

Въпреки много доброто представяне на учениците в работата им върху дидактическият тест, в заключение бих казала, че е необходима системна работа с изображения в учебните часове по история, която би довела до висока степен на приложение на теоретичните им знания при интерпретацията – устна, тестова и писмена, на изображения.

ЛИТЕРАТУРА

Бижков, Г. & Краевски, В. (2002). *Методология и методи на педагогическите изследвания*. София.

Валс, Р. (2004). Илюстрациите в учебниците по история. *Диалогът в историята*, 9.

Вачков, Д. & Панайотова, Б. и колектив. *История и цивилизация за IX клас*. „Анубис”. София.

Гаврилов, Б. & Пантев, А. & Кертин, А. *История и цивилизация за IX клас*, изд. „Просвета”. София.

Държавен вестник. (2000), 48

Николова, М. (2012). *Уменията за интерпретиране на изображения при изучаване на темата за Великата Френска революция и управлението на Наполеон*. Дипломна работа за придобиване на II професионалноквалификационна степен. София.

Министерство на образованието, младежта и науката. Нормативни актове. www.minedu.government.bg.

Шопов, Й. (1996). *Методика на обучението по история. Теория и образователни технологии*. Благоевград.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ДИДАКТИЧЕСКИ ДИАГНОСТИЧЕН ТЕСТ

Уважаеми ученици,

Представяме Ви тест от 15 задачи, с които ще проверите Вашите знания за Великата Френска революция и управлението на Наполеон Бонапарт, както и уменията си да интерпретирате изображения. В теста са включени задачи с избираем отговор, задачи за попълване (свободен отговор) и практически задачи. При първите са дадени варианти за отговор, от които само един е правилен и трябва да го отбележите. Към задачите за попълване е оставено място, в което да напишете Вашия отговор. Последната задача изисква кратко писмено изложение.

Максималният брой точки за теста е 80. За всеки верен отговор се дава броят точки, посочен срещу задачата.

Време за работа – 80 минути.

1. Отбележете коя от художествените картини е посветена на Великата Френска революция? – 1 т.

А)

Б)

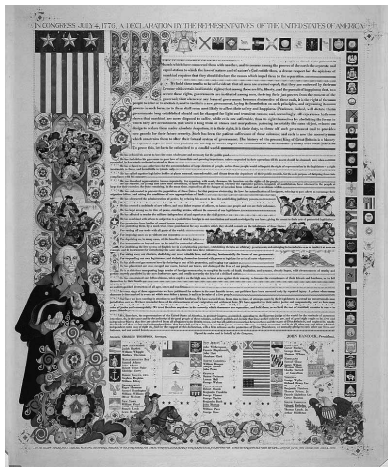

В)

2. Посочете кое изображение съдържа текста на Декларацията за правата на човека и гражданина – 1 т.

A)

B)

B)

3. Поставете вярното наименование под изображенията.

Едно от посочените твърдения е излишно – 2 т.

На изображенията са показани:

А) Тъкачен стан от XVIII – XIX век.

Б) Гилотина за екзекуции.

В) Плетачна машина от XVIII – XIX век.

4. Изпълнете задачите, свързани с изображението – общо 6 т

А) Кое събитие представя изображението?.....

Б) Отбележете датата на неговото начало.....

В) При кой владетел се случва?.....

Г) Какво символизира картината?.....

.....
.....
.....
.....

5. Отбележете:

А) Кой обществени слоеве символизируют фигурите на изображението?

Б) Какво е идейното послание на карикатурата? – общо 7 т.

А) Общественият слоеве са:

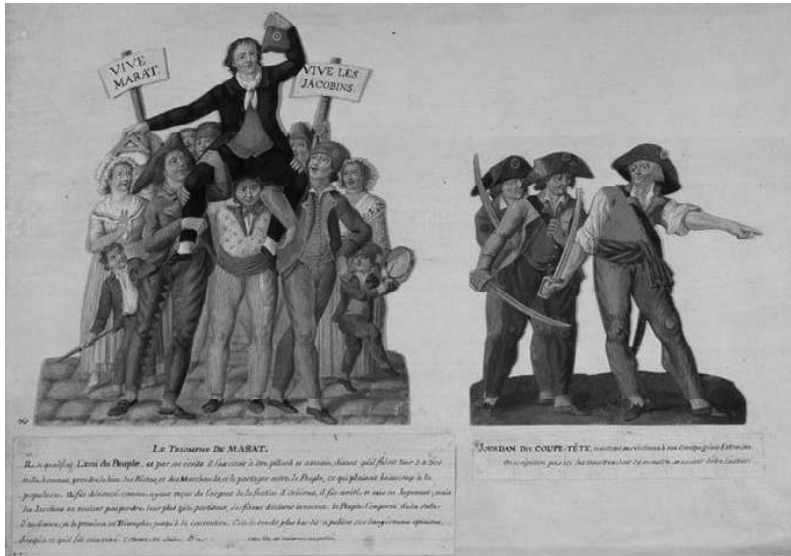
—
—
—
—

Б) Идейното послание на карикатурата е:

.....
.....
.....
.....
.....

6. Кой отговор на въпроса се потвърждава от следващото изображение? – 2 т.

Чий интерес изразява създаденият през май – юни 1789 г. клуб на якобинците?

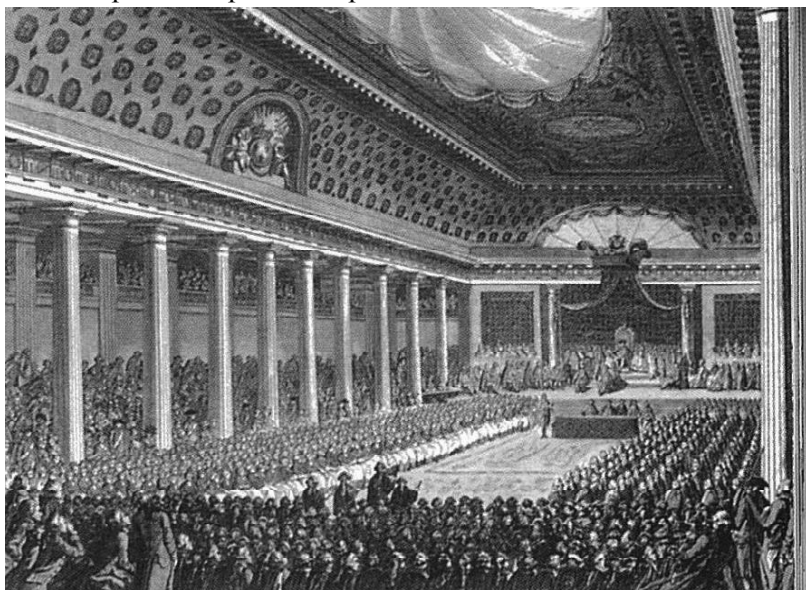

А) На едрата консервативна буржоазия – конституционалисти.

Б) На търговско-промишлената буржоазия – републиканци.

В) На дребната буржоазия и широките народни маси – републиканци.

7. Подчертайте верните твърдения – 4 т.

А) Изображението дава информация за свикването на Генералните щати през 1789 г. / Конвента през 1792 г.

Б) От изображението се вижда представителството на трите съсловия – буржоазия / работници / духовенство / аристокрация / селяни.

8. Сравнете двете изображения – картината на Лезьор „Засаждането на дървото на свободата” и картината от неизвестен автор „Походът на парижанките към Версай на 5 октомври 1789 г.”. Използвайте посочените ключови въпроси за сравнението – 12 т.

Изображение 1

Изображение 2

А) На изображенията са показани представители на обществените слоеве:

Изображение 1

Изображение 2

Б) С какви средства участват тези обществени слоеве в революцията?

Изображение 1

Изображение 2

В) Защо тези обществени слоеве участват в революцията?

Изображение 1

Изображение 2

9. Довършете изреченията, базирайки се на символиката в изображението – 5 т.

Авторът на карикатурата възприема Френската революция като

На карикатурата е изобразен един от нейните етапи –

(1793 – 1794). Той се характеризира с.....

Упражненото насилие става причина за

10. Проучете плаката. Попълнете липсващите думи в текста – 5 т.

Представен ни е плакат от времето на Френската революция, посветен на революционния химн

Женската фигура на плаката символизира....., която държи знамето на Химнът е създаден през 1792 г. по повод на войната на революционна Франция с Австрийската империя и Прусия с цел да.....

11. Поставете на правилните места имената на историческите личности там, където е нужно. Всеки правилен отговор се оценява с 1 т., общо – 4 т.

А)Робеспьер

Б)Наполеон

В)Дантон

Г)Марат

12. Поставете под изображенията буквата, съдържаща правилния отговор.
Всеки правилен отговор се оценява с 1 т., общо – 3 т.

А) Облекло на санкюлотите

Б) Облекло на аристокрацията

В) Облекло на термидорианците

13. Кои са владетелските символи на Наполеон в този негов официален портрет? – общо 6 т.

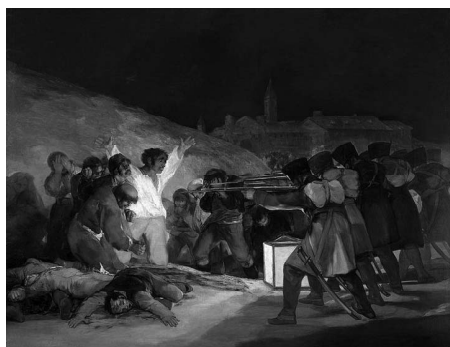

А) Владетелските символи на Наполеон са:

-
-
-
-

Б) Владетелският титул на Наполеон е

-
-
-

14. Подчертайте вярното твърдение, като анализирате изображението – 2 т.

Испанският художник Франсиско Гоя рисува през 1808 г. картината „Разстрел”. Повод за нейното създаване е нахлуването на Наполеоновите войски, главно египетски мамелюци, в Испания и въвеждането на профренско управление в страната. За Гоя и преобладаващата част от неговите сънародници Наполеоновите войни в Европа имат

освободителен характер / завоевателен характер / религиозен характер

15. Интерпретирайте изображението – карикатура на английския художник Джеймс Гилрей, рисувана през 1799 г. С кратък текст представете каква е идеята на автора на карикатурата за резултатите от Френската революция и отбележете своя оценка за тях, като приемете, отхвърлите или разширите авторовата. Надписите в изображението посочват

кои са персонажите – френски джентълмен от двора на Луи XVI и френски джентълмен от двора на Наполеон, като авторът е използвал думата егалите, която означава равенство – 20 т.

ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Критерии за оценка

Критерии		
Индикатори	Степен на приложение	Измерители
Теоретични знания		
	Висока – 81 % - 100%	
Приложение на теоретични знания	Много добра – 61 % - 80 %	№ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 15
	Добра – 41 % - 60 %	
Знания за разволя на явленията във времето	Средна – 21 % - 40 %	№ 9, 14, 15.
	Ниска - 0 % - 20 %	
Умения за идентификация на:		
Факти	Висока – 81 % - 100%	№ 4, 7, 9, 10, 14.
Понятия	Много добра – 61 % - 80 %	№ 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 15
Изображения	Добра – 41 % - 60 %	№ 1, 2, 3
Личности	Средна – 21 % - 40 %	№ 11
Символика	Ниска - 0 % - 20 %	№ 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15.
Умения за интерпретация на изображения		
Извлича информация	Висока – 81 % - 100%	№ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15
Интерпретира символика	Много добра – 61 % - 80 %	№ 4, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15.
Сравнява изображения	Добра – 41 % - 60 %	№ 8.
Анализ на причинно-следствени връзки		№ 5, 8, 9, 14, 15.
Съставя интерпретативен текст върху изображение	Средна – 21 % - 40 %	№ 15.
	Ниска - 0 % - 20 %	
Оценъчни умения		
	Висока – 81 % - 100%	
	Много добра – 61 % - 80 %	
Дефинира ценности	Добра – 41 % - 60 %	№ 8, 9, 14, 15
	Средна – 21 % - 40 %	
Изразява позиция	Ниска - 0 % - 20 %	№ 14, 15.

Таблица 2. Резултати по критерии от диагностичния тест

Критерии	Измерители по брой ученици	Резултати по измерители	Относителна честота
Теоретични знания	12 x 40 ученици = 480	350	72.92 %
Умения за идентификация	27 x 40 ученици = 1080	743	68.80 %
Умения за интерпретация	26 x 40 ученици = 1040	620	59.62 %
Оценъчни умения	6 x 40 ученици = 240	183	76.25 %

Таблица 3. Резултати по критерия Умения за идентификация

Умения за идентификация на:	Измерители по брой ученици	Резултати по измерители	Относителна честота
Факти	5 x 40 ученици = 200	124	62 %
Понятия	8 x 40 ученици = 320	208	65 %
Изображения	3 x 40 ученици = 120	117	97.5 %
Личности	1 x 40 ученици = 40	24	60 %
Символика	10 x 40 ученици = 400	270	67.5 %

Таблица 4. Резултати по критерия Умения за интерпретация на изображения

Умения за интерпретация на изображения	Измерители по брой ученици	Резултати по измерители	Относителна честота
Извлича информация	10 x 40 ученици = 400	283	70.75 %
Интерпретира символика	9 x 40 ученици = 360	184	51.11 %
Сравнява изображения	1 x 40 ученици = 40	19	47.5 %
Анализ на причинно-следствени връзки	5 x 40 ученици = 200	116	58 %
Съставя интерпретативен текст върху изображение	1 x 40 ученици = 40	18	45 %

Таблица 5. Резултати по критерия Оценъчни умения

Оценъчни умения	Измерители по брой ученици	Резултати по измерители	Относителна честота
Дефинира ценности	4 x 40 ученици = 160	129	80.63 %
Изразява позиция	2 x 40 ученици = 80	54	67.5 %

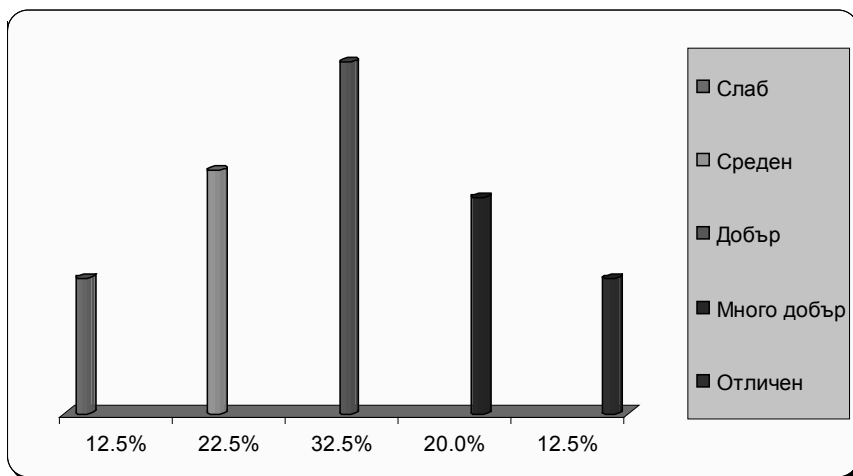
Таблица 6. Степен на приложение по критерии

Критерии	Относителна честота	Степен на приложение
Теоретични знания	72.92 %	Много добра
Умения за идентификация	68.80 %	Много добра
Умения за интерпретация на изображения	59.62 %	Добра
Оценъчни умения	76.25 %	Много добра

Таблица 7. Степен на приложение по индикатори

Индикатори	Относителна честота	Степен на приложение
Теоретични знания		
Приложение на теоретични знания	75 %	Много добра
Знания за развоя на явленията във времето	66.67 %	Много добра
Умения за идентификация на:		
Факти	62 %	Много добра
Понятия	65 %	Много добра
Изображения	97.5 %	Висока
Личности	60 %	Добра
Символика	67.5 %	Много добра
Умения за интерпретация на изображения		
Извлича информация	70.75 %	Много добра
Интерпретира символика	51.11 %	Добра
Сравнява изображения	47.5 %	Добра
Анализ на причинно-следствени връзки	58 %	Добра
Съставя интерпретативен текст върху изображение	45 %	Добра
Оценъчни умения		
Дефинира ценности	80.63 %	Висока
Изразява позиция	67.5 %	Много добра

Диаграма 1. Резултати от диагностичния тест според тестовия бал

ABILITIES TO INTERPRET THE IMAGES IN THE STUDY OF THE SUBJECT OF THE FRENCH REVOLUTION AND THE REIGN OF NAPOLEON BONAPARTE

Abstract. The object of this article – a part of a thesis for the Second professional degree (Nikolova, 2012 : 13-36 , 42-49) is an analysis of the process of learning the skills to work with specific historical sources - art paintings , photographs, cartoons and posters . For this purpose a didactic test is used. The test establishes the students' abilities to identify, describe, represent and interpret historical images in relation to their theoretical knowledge on the topic. The analysis focuses on four basic criteria for evaluation - theoretical knowledge, abilities to identify images, abilities to interpret images and evaluation abilities. The results show that the majority of students meet the educational requirements. There is a high degree of application of the theoretical knowledge. Students easily define facts, images and specific symbols. They are familiar with basic notions on the subject and typical historical documents. Students show high degree of application in their abilities to define the values and expression of opinions. Good is the level of practice of specific abilities for interpretation of images according to the educational requirements. In this sense, the three main groups of abilities related to the ascertainment, assessment and explanatory aspects of historical knowledge as a whole are shown by the students.

✉ **Ms Maria Nikolova**
138. „Prof. Vassil Zlatarski“ School
3-5, Alfred Nobel str.
1574 Sofia, Bulgaria
E-mail: newance@abv.bg